

9 ŻORY - (O. RYBNICKO-WODZISŁAWSKI I RACIBORSKI) - ID. 1905

Najważniejsze cechy lokalnych form urbanistyki i architektury:

- zabudowa mieszkaniowa i usługowa historycznego centrum miasta średniej wielkości, zachowany układ urbanistyczny i zwarta zabudowa przy rynku i wzdłuż sąsiednich uliczek,
- budynki o wys. 1 do 3 kondygnacji tynkowane o dachach stromych, krytych dachówką i blachą.

1	NAZWA LFA			ŻORY – Stare Miasto
2	LOKALIZACJA			obszar rybnicko- wodzistawski i raciborski, powiat Rybnik, historyczny układ urbanistyczny centrum miasta z zachowaną zabytkową zabudową, prawa miejskie w XIII w., (nr rej. 585/66 –wg opisu: „miasto posiada wielką wartość historyczną i artystyczną”)
3	KATEGORIA	funkcja		mieszkaniowa, usługowa
		rodzaj		zabudowa miejska
		spójność obszarowa		zachowany historyczny układ urbanistyczny miasteczka odbudowanego w latach 60-tych XX. w., z rynkiem, uliczkami, zabudową mieszkaniową, gotyckim kościołem parafialnym p.w. św. Apostołów Filipa i Jakuba (XV w.), fragmenty murów obronnych z XIV w., większość budynków przyrynkowych i przy przyległych ulicach pochodzi z końca XIX. stulecia i początku XX. w., przebudowane zostały w połowie XX. wieku. na obrzeżach owalnicy zachowana parterowa zabudowa, powstała po pożarze w 1807 r., tynkowana z wysokimi dachami (ul. Murarska, ul. Szeroka)
4	CECHY CHARAKTERYSTYCZNE			PARAMETRY
5	układ zabudowy, w tym linia zabudowy			układ owalnicowy, zabudowa mieszkaniowa starego miasta w blokach wyznaczonych średniowiecznym szachownicowym układem ulic, budynki mieszkalne zlokalizowane w ciągach zabudowy, tworzących pierzeje rynku i ulic, kamienice w liniach pierzei rynkowych i ulic są murowane
6	forma budynków	gabaryty obiektów	wysokość zabudowy	1 – 3 kondygnacje, wys. 5 – 15 m
			proporcja, kształt bryły	kamienice na planach prostokątnych, kalenice dachów równoległe do pierzei rynku i ulic
			wysokość górnej krawędzi elewacji frontowej, proporcje pomiędzy wysokością ściany (jej gzymsu lub attyki) a wysokością dachu	3 – 9 m, 1:0,3 do 1:1,2

		geometria dachu (kąt nachylenia i układ połaci dachowych)	kamienice nakryte są dachami stromymi, dwuspadowymi, przeważnie o kalenicowym układzie, z licznymi facjatkami i „wolimi oczkami” doświetlającymi poddasza, kąt nachylenia głównych połaci 30° - 45°, współczesne przekształcenia dachów to okna połaciowe i facjatki
		poziom posadowienia parteru	ok. 0,2 - 0,7 m
		procent przeszklenia elewacji	15 -25 %, otwory okienne mają średnie wymiary względem powierzchni elewacji. w parterach duże witryny sklepowe, współczesne, otwory wejściowe i bramy wjazdowe o standardowych wymiarach
7	charakterystyczne elementy konstrukcyjne i zdobnicze		kamienice reprezentują przeważnie historyzujący wystrój elewacji i detal architektoniczny, charakterystyczną cechą zabudowy w granicach zabytkowego miejskiego układu urbanistycznego są historyzujące elewacje frontowe z gzymsami, opaskami okien i drzwi o oraz trójkątne szczyty wieńczące elewacje, występują kamienne portale, obramienia, schodki
8	stosowane materiały wykończeniowe		tyniki, farby elewacyjne, kamienne detale, rzadziej cegła licowa
9	charakterystyczne cechy elewacji budynków, w tym	kolorystyka	odcienie ugru, żółci, różu, szarości, brązu - przeważają kolory jasne, pastelowe
		cechy stolarki okiennej i drzwiowej: kolorystyka, podział kwater okiennych i drzwiowych, stosowane materiały	stolarka okienna o tradycyjnych wzorach, drewniana i zespolona (stylizowana), stolarka skrzydłowa, dwu- i trójskrzydłowa, okna najczęściej cztero - lub sześciopółkowe, stolarka drzwiowa płycinowa, jedno- i dwuskrzydłowa z detalem stolarskim, lakierowana na biało lub brązowa, część z drzwi o formach klasycystycznych z dekoracyjnymi rozetkami
10	charakterystyczne cechy dachów budynków w tym	kolorystyka	ceglasto-czerwony, szary
		stosowane materiały	pierwotnie - dachówka ceramiczna, wtórnie - blacha, blachodachówka, papa
11	cechy małej architektury i ogrodzeń	detal architektoniczny	posesje posiadają ogrodzenia pomiędzy parcelami wykonane w różnych materiałach i technikach (parkany, mury)
		stosowane materiały	drewno, metal, beton

Rekomendacje i wnioski dotyczące zachowania charakteru obszaru LFA:

Zachowanie układu urbanistycznego miasta. W blokach wyznaczonych średniowiecznym szachownicowym układem ulic przy rynku i wzdłuż sąsiednich uliczek, budynki o wysokości od 1 do 3 kondygnacji tynkowane o dachach stromych, krytych dachówką. Uzupełnienia zabudowy kamienicami 1-3 kondygnacyjnymi o wysokości 4-15 m na planach prostokątnych, kalenice dachów równoległe do pierzei rynku i ulic. Zachowanie dachów stromych, dwuspadowych, ceglasto-czerwonych i szarych, o kalenicowym układzie, jako współczesne przekształcenia dachów okna połaciowe i facjatki, kąt nachylenia głównych połaci 30° - 45°. Utrzymanie historyzującego wystroju elewacji i detalu architektonicznego, z gzymsami, opaskami okien i drzwi oraz trójkątne szczyty wieńczące elewacje. Rekomenduje się kamienne portale, obramienia i schodki Stosowanie w elewacjach budynków kolorów jasnych, pastelowych, odcieni ugru, żółci, różu, szarości, brązu; stolarki drzwiowej drewnianej płycinowej, jedno- i dwuskrzydłowej z detalem stolarskim,

drewnianej, lakierowanej na biało lub brązowo; stolarka okienna drewniana z dopuszczoną zespoloną, okna cztero – lub sześciopole.

Ryc. 56. Żory - historyczny układ urbanistyczny centrum miasta z zachowaną i odtworzoną zabudową.

Ryc. 57. Żory – rynek starego miasta, małomiasteczkowa zabudowa odbudowana po zniszczeniach wojennych. (fot. NFOŚ)

Ryc. 58. Żory - figura św. Jana Nepomucena na tle zabudowy pierzei rynkowej. (fot. NFOŚ)

Ryc. 59. Żory – widok zabudowy parterowej ul. Murarskiej. (fot. Urząd Miasta)

Ryc. 60. Żory – historyczny budynek szkoły muzycznej z współczesną rozbudową wynikającą z potrzeb dostosowania do pełnionych funkcji (fot. Urząd Miasta)

Ryc. 61. Żory -odrestaurowany budynek Muzeum Miejskiego (fot. Urząd Miasta)

Ryc. 62. Żory – odnowiony budynek przy ul. Dolne Przedmieście 5